

Драгана Петрић

Народна библиотека „Вељко Петровић” Бачка Паланка

bibl.zavicajno@gmail.com

БИБЛИОТЕЧКИ ПРОСТОРИ И БИБЛИОТЕЧКО ОКРУЖЕЊЕ

Приказ зборника: *Библиотечки простори у физичком и виртуелном окружењу: зборник радова XX међународне конференције Библио-текарској друштва Србије, Краљево – Врњачка Бања, 14–16. децембар 2023.*

Јубиларна XX Конференција Библиотекарског друштва Србије одржана је 14–16. децембара 2023. у Краљеву и Врњачкој Бањи, са темом „Библиотечки простори у физичком и виртуелном окружењу.” Радни део Конференције који је одржан у Врњачкој Бањи састојао се из панел сесије, три предавања по позиву, 15 радова (излаганих у три сесије) и постер сесије са 12 представљених постера. Изабрани радови и постери опремљени сажецима преведеним на енглески језик чине садржај *Зборника*. Уредник издања др Татјана Богојевић дала је у уводнику кратак осврт на приложене радове са скупа, наглашавајући значај могућности трансформације библиотечких простора, осавремењивањем и креативном употребом са циљем развоја и унапређивања библиотечке струке.

У оквиру панел сесије, Горана Стевановић (Народна библиотека Србије), у раду под називом „Перцепција, рецепција и функција изложбеног простора у музејима и библиотекама”, говорила је о иновативном и модерном начину сагледавања функције простора у музејском и библиотечком простору. Ауторка је на основу сопственог искуства анализирала изложбу „Откривени свет илустрације Љубице Цуце Сокић”, реализоване у два простора (библиотечком и музејском), са намером да прикаже како изложени експонати функционишу и утичу на различит доживљај и перцепцију публике.

Јавне библиотеке као центри културних, образовних и других друштвених садржаја потребних локалној заједници, посматране кроз њихов просторни развој, тема је коју су обрадили библиотекари у оквиру прве сесије под називом „Од идеје до реализације.”

Гордана М. Вучковић (Народна библиотека „Вук Караџић”, Крагујевац) радом „Јавне библиотеке у Србији између стандарда и реалности,” на примеру своје библиотеке разматра изазове и проблеме са којима се сусрећу јавне библиотеке у Србији. Такође, рад истражује иновативан приступ норвешких библиотека са идејом да се проблеми са физичким простором библиотека решавају адаптацијом вредних културно-историјских објеката.

Очување и ревитализација непокретних културних добара један је од најважнијих сегмената очувања културне баштине. Са примерима добре праксе у Србији у контексту ревитализације, пренамере и адаптивне поновне употребе старих зграда које имају статус споменика културе упознаје нас Бранка Пражић (Народна библиотека „Илија М. Петровић”, Пожаревац) у истраживању под називом „Значај ревитализације и пренамена непокретне културне баштине у контексту библиотечких простора.” Идеја је да библиотеке које су старим зградама „продужиле” живот и истовремено себи дугорочно обезбедиле простор у коме ће обављати своју културну мисију, реализовале су то пре свега јавним заговарањем, ширењем свести о предностима очувања градитељске баштине у својим срединама.

„Простор библиотеке као место психолошког благостања корисника” рад је Сање Дробњаковић (Народна библиотека Смедерево), који даје одговор на питање могу ли библиотеке одговорити на циљеве Агенде (2030) који је дат програмом Уједињених нација за одрживи развој, а односи се на психолошко благостање. Просторни елементи (положај, боје, материјали, осветљеност...) утичу да се унутрашњи простор библиотеке доживи као основа за позитивна психолошка стања, поред тога што је већ поодавно физичко коришћење библиотеке препознато као терапијско. Неговањем физичког простора библиотеке, како је дефинише гелштат психологија, она ће опстати и поред бенефита дигиталне библиотеке, јер су смернице рада и у будућности постављене тако

да остају верне главном задатку, а то је пре свега да се одговори на потребе корисника.

Коауторски рад „Нови простори, нове могућности: шта нова зграда библиотеке може да донесе локалној заједници” аутора Матјажа Стибиљ и Урошке Лобникар Пауновић (Централна библиотека Кршко) доноси нам искуства библиотека из региона, које истичу важност сарадње библиотекара и архитеката. Здање библиотеке у Кршком истиче могућност и значај новог и модерног простора за локалну заједницу, прилагођеног различитим старосним групама, уз поштовање свих стандарда и очување историјског дела града. Рад је штампан на енглеском језику, а сажетак и на српском језику.

Ауторке рада „Реконструисана зграда Градске библиотеке ‘Атанасије Стојковић’ у Руми” су Драгана Ђорђевић и Јелена Видаковић. Како доћи од идеје до реализације и колико је значајна реконструкција старих архитектонских здања, представљено је на примеру реновиране зграде библиотеке у Руми. Ауторке кроз рад указују на могућност усклађивања модерног библиотечког пословања у старом архитектонском здању, као и на трансформацију простора за потребе модерне библиотеке.

Колико простор новоизграђене библиотеке може испунити све функционалне захтеве и постати препознатљив по модерном дизајну и новим услугама, читамо у раду аутора Иве Грковић, Ведране Лугић и Тихомира Маројевић (Градске књижнице и читаонице Винковци) „Градска књижница и читаоница Винковци нова зграда – нове услуге”.

У оквиру друге сесије под називом „Функционалност и препознатљивост библиотечких простора”, аутори презентованих радова указују да је и поред недостатака и проблема са простором значајна улога посвећених библиотекара како корисници не би осетили недостатке физичког простора.

Библиотечко-информациони стручњаци препознали су потребу примене стандарда у свој рад са циљем увођења реда у пословање и одржавање квалитета пословања. Које су потешкоће око њиховог примењивања говори рад „Простори Народне библиотеке Ужице између стандарда и реалности”, а темом су се бавиле Драгана Ристановић, Милица Тарабић и Јелена Мијатовић

(Народна библиотека Ужице). Поред информација о некадашњим просторима где је била смештена библиотека, највећи део рада посвећен је савременој Ужичкој библиотеци – њеним просторним капацитетима, одељењима, као и огранцима који раде у оквиру установе.

У Србији не постоје специјализоване библиотеке за рад са децом и младима са инвалидитетом, тако да су они приморани да потребе за читањем и информисаношћу задовољавају у неадекватним библиотечким условима при школама које похађају. Библиотека града Београда врши функцију матичне надлежности и спроводи надзор над стручним радом и условима рада у око 300 школских библиотека (између осталих и 14 основних и средњих школа које образују ученике са инвалидитетом). Анализирајући податке о пословању школа на територији Београда и Записнике о надзору над њиховим стручним радом, Марина С. Неђић и Предраг Шипов из Библиотеке града Београда су своја запажања преточили у рад „Потребе, приступ и прилагођеност библиотечких простора ученицима са инвалидитетом на територији Београда.” Закључак је да школе покривају широк распон узраста и способности ученика, те да је битно дизајн простора и намештаја прилагодити корисницима. Потребно је да библиотеке и њихови фондови и у виртуелном окружењу пруже „видљивост” оним ученицима који нису у могућности да је физички посете услед објективних ограничења.

Студентима је неопходан физички простор као место за учење и рад на заједничким пројектима, размену идеја, знања и искуства. Колико им је то обезбеђено, кроз описане делатности Библиотеке Дома културе „Студенски град” путем пројеката „Електронска читаоница”, „Читаоница за референски рад и групно читање” и „Мултимедијални кутак”, упознала нас је Наташа Папић (Дом културе „Студенски град”) у раду „Модернизацијом простора до унапређеног корисничког искуства у Библиотеци Дома културе ‘Студенски град’”. Из рада сазнајемо да је велики потенцијал овог објекта свакако његова добра позиција (налази се у центру Студентског града), светле и простране читаонице, модерни и унапређени технички услови, стручан и едукован кадар који нудећи нове услуге успоставља и бољу

сарадњу са установама које се баве формалним и неформалним образовањем. Све то као резултат има задовољавајући број заузетих места у читаоницама и број корисника који се из године у годину повећава.

Како превазићи недостатак простора у већини школских библиотека?, како обезбедити бољу и савременију опрему?, како обезбедити што квалитетнију услугу са циљем укључивања библиотека у културна догађања и образовање младих?, нека су од питања на које су говорећи кроз искуствену перспективу Одељења за унапређење библиотечке делатности Библиотеке града Београда одговариле Наташа С. Кнежевић и Снежана С. Кавалић-Арсенијевић у тексту „Простори школских библиотека Града Београда: где смо и куда идемо.” И поред проблема који су мапирани надзором над стручним радом, као закључак истакнута је потреба праћења међународних стандарда за школске библиотеке и аплицирања за средства неопходна за реновирање простора, замену опреме и стално стручно усавршавање запослених у библиотекама.

Трећа сесија под називом „Библиотеке у виртуелном и сталном простору” представљена је у Зборнику текстовима следећих презентованих радова:

Бојана Маринчић (Народна библиотека Ужице) и Небојша Цвејић (Библиотека шабачка) потписују рад „Виртуелна библиотечка реалност”. Аутори се баве питањем (успешног) промовисања јавних библиотека у Србији у виртуелном простору. У раду су анализиране информације на основу података садржаних у Адресару јавних библиотека на веб-сајту Народне библиотеке Србије. Бројне су библиотеке које су оствариле комуникацију са корисницима у виртуелном простору, путем налога на друштвеним мрежама, али је забрињавајући податак да трећина јавних библиотека (36,77%) нема веб-сајт и да је готово невидљива са тог аспекта на интернету. Остаје отворено питање да ли опуштеност у комуницирању са корисницима и блага кокетност са публиком треба да има предност у односу на форму (веб-сајт) са које долазе званично признати подаци, као и унапређене услуге: коришћење електронских каталога и сегмент дигитализације.

У тексту „Подкаст *Библиојерсијекџива*, нови виртуелни простор за библиотекарџе” који је приложила Миљана Тодоровић (Математички факултет, Универзитет у Београду), представљен је нови канал комуникације за библиотекарџе, односно виртуелни простор који даје могућност за другачији приказ ове професије и услуга које она пружа. Форма која је постала популарна у представљању многих тема и професија, дала је „свежину” и у представљању ове професије. У зависности од тога којег је типа библиотека, знања, вештине и компетенције библиотекара се разликују, а самим тим и приче које они причају.

„Виртуелни простор Народне библиотеке ‘Радоје Домановић’ у Лесковцу” тема је којом су се бавиле Весна Р. Илић и Надица М. Стојановић. Аутори су најпре истакли значај виртуелног простора библиотеке као концепта који подржава дигиталну презентацију рада установе и приступ информацијама и публикацијама путем интернета од 2020. године. Увођењем иновативних алата, Библиотека је осавременила свој рад и ово је била прилика да се представе веб-сајтови Библиотеке и Фестивала дечјег стваралаштва „Уметник из школске клупе”, интернет платформе „Дигитални легат Николаја Тимченка”, „Дигитална библиотека” и „Ризница успомена”, апликације које користе технологију виртуелне стварности – 3Д наочаре и андроид апликацију „Библиолик”.

Текст „Краљевачка библиотека и јавни простор: хронологија раста једне библиотеке” представиле су као „личну карту” своје библиотеке библиотекарке Данка З. Спасојевић и Наташа В. Антонијевић. Осврт на вишедеценијску праксу изласка библиотеке у јавни простор са циљем организовања рада, дат је кроз приказ коришћења различитих типова јавног простора, преваходно са циљем промовисања делатности библиотеке и досезања што ширег круга потенцијалних корисника. Кроз све етапе раста, делатности и сарадње краљевачке библиотеке и града, препознају се потенцијали и једних и других са циљем да то буде на корист грађанству.

Примена нових идеја и другачије праксе у раду библиотека појавила се за време Корона вируса. Библиотекари Аница Глигорова Милева и Гонца Запрова Атанасова (ЛУБ „Благоје Јанков Мучето” Струмица) у свом раду „Простори библиотека као места

за културне, образовне и друштвене потребе заједнице и креативна употреба јавних простора за потребе библиотека”, пишу о раду у својој установи управо у том периоду. Виртуелна 3Д шетња кроз Библиотеку, You Tube канал, Инстаграм и Фејсбук као место за читање прича за децу и представљање нових наслова књига, само су неке од реализованих активности у том периоду. Позитивна реакција корисника била је подстрек да се настави са праксом користећи јавне просторе као места за културне, образовне и друштвене потребе заједнице.

Тема о значају простора (физичког и виртуелног) у библиотекама, обрађена је и на постер-сесији. Одлуку о најбољој постер презентацији донела је комисија у саставу: Оливера Кривошић, Горан Стевановић и Славен Попара. За најбољи постер XX Конференције Библиотекарског друштва Србије изабрана је постер-презентација Анђелије Лазих „Кораци ка мети: Библиотека Дома културе ‘Студентски рад’ у метаверзуму”. И остали учесници овог дела Конференције на уверљив и елоквентан начин представили су програме, пројекте и активности својих библиотека заслужујући да се сажетком и илустрацијом нађу у Зборнику:

- Горан Војновић „Коришћење виртуелног библиотечког простора у циљу промовисања нових наслова на примеру високошколске библиотеке”,
- Зоран Танић, Слађана Братић, Невенка Јовичић „Активности Матичне библиотеке Источно Сарајево у јавном простору”,
- Катарина Новаковић „Алтернативни простори Градске библиотеке у Новом Саду: потреба или искорак”,
- Наталија Љ. Ђуровић „Шетам и причам”,
- Јелена Ђоновић „Град писаца – Херцег Нови”,
- Иња Фирнај, Дејан Подлипец, Анђелија Пруганић „Библиотечки простор – на услузи заједници”,
- Гордана Горгиевска Неделковски, Фатма Бајрам Аземовска „Мале промене до великих резултата у раду библиотеке”,
- Сунчица Глишић, Оја Кринуловић, Светлана Пуцаревић „Исидора Секулић и њен легат”,

- Василије Милновић „Унапређењем физичког и дигиталног простора до бољих услуга за кориснике”,
- Дијана Трубајић „Дечје одељење: нови простор – нове могућности”,
- Ана М. Васиљевић, Јелица Б. Зељић „Културно срце Подгорине”.

Зборник са XX међународне конференције Библиотекарског друштва Србије бележи велики број занимљивих, инспиративних и квалитетних радова. Тема конференције „Библиотечки простори у физичком и виртуелном простору” заинтересовала је и колеге из региона, тако да *Зборник* обимом превазилази зборнике са претходних конференција. Новину чине илустрације одштампане у боји, које пратећи тему изложених радова доприносе стварању комплетног доживљаја библиотечких простора. Конференцију и објављивање *Зборника* једног од најрепрезентативнијих удружења у култури, подржало је Министарство културе Републике Србије.